

زبانِ تاب آفرین

مقدمه ای بر ادبیات شفاهی و دانش تاب آفرینی

افشین نادری

محمد بینازاده

این پژوهش در دو بخش میدانی و کتابخانه ای انجام شده است. در بخش کتابخانه ای پژوهشگران در مقام آسیب شناس اجتماعی، روانپزشک و مردم شناس بر آن بوده اند تا با تبیین ضرورت پرداختن به دانش تاب آفرینی و شناسایی عوامل و ویژگی های آن و بازتاب این ویژگی های در صورتهای بسیار کهن سنتهای شفاهی دست به شناسایی صورتهای فرهنگ عامه ای مشابه در سطح مردم مناطق و اقوام مختلف ایرانی با ویژگی های تاب آفرینانه زده و این صورتهای را در مدل تاب آفرینی از منظر ادبیات شفاهی و فولکلور طبقه بندی کرده و نقش و جایگاه آنها را در رشد اجتماعی کودکان و نوجوانان در خانواده و اجتماع بررسی کنند. این تحقیق با عنایت به این که صورتهای ادبیات شفاهی در عین وابستگی به محیط اجتماعی و جغرافیایی شان بی کرانه و بی زمان بوده و همواره در تمام طول تاریخ بشری با آدمی همراه بوده اند که به آسانی با هر محیط اجتماعی و محلی انطباق پیدا کرده و در عین کهنگی تازه و امروزی هستند و از بابت ویژگی های تاب آورانه به هیچ وجه قابل مقایسه با صورتهای خلاق ادبیات مکتوب نیستند، انجام شده است.

در بخش میدانی نیز پژوهشگران در نقاط نمونه راویان این صورتهای را شناسایی کرده و گروه های مختلف اجتماعی و سنی را با علاقه مندی خودشان پای اجرا و روایت این صورتهای نشانده و همراه با ضبط و ثبت زمینه فرهنگی، بازخورد کودکان و نوجوانان را در محیط بررسی کرده و در باره ویژگی های تاب آورانه این جلوه های فرهنگی در زندگی اجتماعی شان با آنها به گفت و گو می نشینند.

در این بخش صورتهایی مشابه از ادبیات شفاهی مردم ایران با هدف آموزش مهارتهای سلامت روانی و اجتماعی از میان انواع متنوع ادب عامه انتخاب شده و سپس جلوه های بومی و محلی این صورتهای در محل به همراه پرسش هایی از مخاطب که ذهن شرکت کننده ها را درگیر ویژگی های تاب آورانه این صورتهای کند، باز اجرا می شود و محفل افسانه گویی، و یا نمایشی را به سمت محفلی پویا در تحلیل تاب آفرینانه آن صورتهای نشانده و گفتگویی جمعی را پیش می کشد. مخاطب با قرار گرفتن در محیط افسانه گویی و یا با انجام بازی های نمایشی و کلامی و فکر کردن به پرسش هایی که

از طرف گردآورنده و در عین حال ناظر گروه مطرح می شود به تدریج با مفاهیم دانش تاب آوری آشنا می شود و در ضمن از زبان خود در باره تجربه هایش در زندگی اش صحبت کرده و گروه بر اساس بازآفرینی او با او همراهی می کنند . هدف اجرای این برنامه شناخت ویژگی های تابآورانه صورتهای ادبیات شفاهی است و در عین حال آفرینش محیط تاب آفرینانه ای که در آن بتوان با کمک گرفتن از ویژگی های تاب آورانه مستتر در صورتهای فرهنگ عامه ای، شرایط آسیب زا و مشکل آفرین را از سر گذراند و سرنوشتی نو را به صورت تخیلی برای خود ترسیم کرد که به کمک آن بتوان دشواری ها را تاب آورد و در زندگی به جایگاهی بهتر دست یافت . در چنین محفل هایی کودکان نظر خود را ابراز داشته و احساس خود را از زبان خود در مورد روایت و یا محتوای نمایش ابراز می کنند.

مفاهیم کلیدی: زیست شناسی اجتماعی ، تحمل اشتباه طبیعت ، تاب آفرینی ، مهربانی ، مشارکت معنامند ، حل مسئله ، جادوی زبان ، پژوهش در زمانی ، پژوهش همزمانی ، محور جانشینی زبان ، محور همنشینی زبان ، اسطوره ، جلوه های گفتاری ، آوازی و نمایشی ادب عامه ، خرد جمعی ، مدل ریخت شناسانه پراپ ، مدل روانکاوانه بتلهایم ، مدل اسطوره شناختی کمبل